

Prosessene mot krigsforbryterne

Av Albert Brock-Utne

I en artikkel «Silkefront mot krigsforbryterne» i Dagbladet den 9. februar retter R. V. et ganske kraftig angrep på de synspunkter jeg har hevdet i en artikkel om prosessene mot krigsforbryterne. Min artikkel ble offentliggjort i Stockholms-Tidningen den 6. februar. For at leserne selv kan avgjøre om R. V.s angrep er berettiget eller ikke gjengir jeg nedenfor min artikkel i sin helhet. Da R. V. bygger sitt angrep på artikkelens svenske oversettelse gjengir jeg artikkelen slik som den lød på svensk: *Kan krigsforbrytarprosesserna försvaras?*

Knappt hadde freden kommet förrän segerherrarna startade sina processer mot «krigsförbrytarna» bland de besegrade, och med hänsyn till Gestapos nidingsdåd måste ju dylika processer anses naturliga. Gestapo har i sina gaskamrar likviderat flera miljoner människor, de har utsatt sina offer för en namnlös tortyr, de har gjort experiment med levande människor, de har drivit hela befolkningsgrupper till svält — det finns praktisk taget inte den gemenskap, som de inte har begått. Därför skulle man begå en orättfärdighet mot offren, om man lät dessa förbrytelser gå opåttat förbi. Så långt är väl de flesta överens.

Men denna enighet i princip får inte locka oss till att utan vidare godta alla de metoder, som används i processerna. I civiliserade länder har vi kommit fram till en rättsuppfattning, som vi inte kan offra. Här är tal inte bara om en rehabilitering av Gestapos offer utan också om ett försvar för en civiliserad rättskultur. Om man i iveren att straffa krigsforbrytarna glömmar denna rättskultur, har man i själva verket gett Gestapo och inte deras offer rätt. Man har därmed erkänt, att man kan straffa människor utan lag och rätt, och då har man utplanat skillnaden mellan en civiliserad rättsuppfattning och den uppfattning som Gestapo har praktiserat. Om inte processerna mot krigsforbrytarna försiggår efter metoder, som är karakteristiska för västeuropeisk rättsuppfattning, kommer med andra ord dessa processer att i sig själva bli en avgjord seger för krigsforbrytarna. Och det var väl inte meningen!

Skall man diskutera processerna mot krigsforbrytarna, måste man vara uppmärksam på att tyvärr inte alla har försiggått efter de metoder

en civiliserad rättsuppfattning kan kräva. Det «rättsförfarande» som föregick avrättningen av Mussolini måste sålunda anses som en skam för europeisk kultur. Den anklagade fick inte tillfälle att utarbeta eller framföra ett offentligt försvar. Anklagelserna blev inte bevisade inför en opartisk domare. Hela rättsförfarandet var i själva verket fullt värdigt en Gestapo-domstol. Händelserna efter mordet på Mussolini är också i överensstämmelse med det barbari som själva rättsoppgårelsen präglas av. Mussolinis lik ble som bekant hängd med huvudet nedåt till offentligt beskådande på flera platser i Norditalien. Ja, man gick till och med så långt i barbari att man hängde liket av hans älskarinna vid hans sida. Också hon, en ung opolitisk kvinna, avrättades utan några som helst ordnade rättsförhandlingar, och även hon blev hängd med huvudet nedåt. De personer, som är ansvariga för dylika gemenheter, har själva visat tydliga drag av Gestapo-mentalitet.

På et långt högre plan står Nürnbergprocessen. Här försiggår förhandlingarna offentligt, de åtalade har fått välja sina försvarsadvokater, åklagarna måste inför domarna framlägga sina bevis, och när åklagarna är färdiga får de åtalade rika tillfällen att komma till orda. Man har klagat över att dessa rättsförhandlingar är dyrbare och kommer att ta lång tid. I själva verket är det en heder för domarna, att man offerar så stora utgifter och så lång tid. Det är mycket som tyder på att bakom Nürnbergprocessen finns en medveten och stark vilja att skapa en rättsförhandling som kan försvaras av en civiliserad rättsuppfattning.

Enskilda drag i Nürnbergprocessen kan man dock inte gå med på. Först och främst detta, att tyskarna inte blivit representerade bland domarna. Bäst hade varit, om de tyska krigsforbrytarna hade dömts av en rent tysk domstol. Tyskland hade före 1933 en så hög rättskultur, att man med lätthet kunnat skaffa tyska okomprometterade domare. Hur obestickliga de tyska domarna var, framgick av processen mot kommunister, som anklagades för riksdagshusbranden. Trots våldsamt tryck från nazisterna skred domarna — representanter för det förnazistiska Tyskland — till frikännande. Och detta skedde sedan Hitler kommit till makten och trots att Göring offentligt krävt, att de åtalade skulle hängas och trots att domarna fått besked om att deras eget liv var i

fara om de inte böjde sig för nazisternas krav på dödsstraff. Till den grad var dessa tyska domare trofasta mot sin rättskultur, att de frikände rätt och slätt därför att kommunisterna var oskyldiga till riksdagshusbranden.

Med hänsyn till att det i dag finns många tyska domare, som tydligt visat sin trohet mot en objektiv rättsuppfattning, hade det varit mera naturligt att de tyska krigsforbrytarna ställts inför en domstol med dylika okomprometterade tyska domare. Det hade också varit till större nytta för framtiden. Så som Nürnbergprocessen nu anlagts, får den i alltför hög grad prägel av segerherrarnas dom över de besegrade. Det är risk för att krigsforbrytarna för framtiden blir nationalhjältar, som fick lida för att de försvarat sitt land.

En annan svaghet hos Nürnbergprocessen är att anklagelserna delvis vilar på lagparagrafer, som antagits av segerherrarna sedan förbrytelserna begåtts. T. ex. en paragraf om «förbrytelser mot mänskligheten». I och för sig är det gott att man inskrider mot förbrytelser mot hela människosläktet. Men dessa paragrafer måste då godkännas av en institution, där hela mänskligheten är representerad. I Nürnberg är det ju segerherrarna som har antagit en lag utan att «människosläktet» över huvud taget blivit hört, och genom att ge lagen retroaktiv verkan har man brutit mot en av de elementäraste principerna i en civiliserad rätt. Har man glömt det skri som uppstod, när Gestapo i de okuperade länderna stiftade nya lager och gav dem retroaktiv kraft?

Det var inte nödvändigt att tillgripa dylika metoder i Nürnberg. De tyska krigsforbrytarna kunde ha dömts efter tysk lagstiftning före 1933. Tysk lag före Hitler stadgade dödsstraff för en rad av de förbrytelser som krigsforbrytarna nu anklagas för. Det var ingen som helst risk för att krigsforbrytarna skulle fått en för mild dom, om de hade dömts uteslutande efter tysk rätt.

En tredje svaghet är att man i alltför hög grad koncentrerar sig på de besegrades förbrytelser och glömmar segerherrarnas. De tyska Gestapo-männen skall inte ursäktas, men man får inte glömma att det finns exempel på Gestapomentalitet även i de allierades led. Särskilt i kolonierna har de allierade åtskilligt att sona. Man borde därför inte ha sagt: nu skall vi döma tyska krigsforbrytare, utan: nu skall vi döma alla krigsforbrytare, bland de besegrade och bland segerherrarna. Administrativt kunde detta ha ordnats, om man hade upprättat en övernationell klagoinstans, där alla folk, även de besegrade, kunde föra fram sina käromål mot krigsforbrytarna, varefter varje folk för sig fick göra upp med sina krigsforbrytare enligt civiliserade rättsprinciper. Därmed hade man lyft rättsförhandlingarna upp på ett övernationellt plan och fastslagit krigsforbrytarnas internationella illegalitet.

Nürnbergprocessen rymmer trots allt så många drag av en segerherrarnas domstol, att man inte